

Co-funded by
the European Union

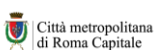
SSPICE IT!

Sustainability Skills Program for International Catering
operators and Entrepreneurs through Integrated Training

SSPICE IT! – Programul de competențe pentru sustenabilitate destinat operatorilor internaționali de catering și antreprenorilor prin formare integrată

SSPICE IT! proiectul este cofinanțat de Comisia Europeană în cadrul programului Erasmus+.

Conținutul acestei publicații reflectă doar punctul de vedere al Consorțiului SSPICE IT, iar Comisia nu este responsabilă pentru nicio utilizare care poate fi făcută a informațiilor pe care le conține.

CIPFP CAMINO DE SANTIAGO
ESCUOLA DE HOSTELERÍA & TURISMO DE LA RIOJA

Escola Profissional AMAR TERRA VERDE

Submodulul nr. 3 : Drepturile alimentare

ZONA TEMATICĂ	Relațiile dintre alimente, oameni și mediu	
SUBZONA DE REFERINȚĂ	<i>Mâncare sustenabilă</i>	
ORE	4	
OBIECTIVE DE ÎNVĂȚARE		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Înțelegeți corelația dintre sănătate și alimentația durabilă. 2. Înțelegeți complexitatea sistemului alimentar și problemele societale asociate cu acesta. 		
ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE		
Teoretic	Practic	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Lectură ✓ Cercetare web ✓ Studiu de caz 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Cercetarea cauzelor, mecanismelor și consecințelor problemelor de mediu contemporane 	

CONȚINUT

SUBMODULUL 3: DREPTURILE ALIMENTARE	4
1. INSECURITATEA ALIMENTARĂ ȘI NUTRIȚIONALĂ: O PRIVIRE DE ANSAMBLU EUROPEANĂ	4
2. DREPTUL LA HRANĂ	5
3. DINCOLO DE EUROPA: CONCEPTUL DE SUVERANITATE ALIMENTARĂ	6
EXERCIȚIU: <i>CREAREA CAMPANIEI – CREȘTEREA GRADULUI DE CONȘTIENȚIZARE CU PRIVIRE LA DREPTUL LA HRANĂ</i>	7
SUPLIMENTARE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
1. LECTURI SUPLIMENTARE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
2. GLOSAR	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
3. MULȚUMIRI	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
4. BIBLIOGRAFIE	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

SUBMODULUL 3: Drepturile alimentare

1. Insecuritatea alimentară și nutrițională: o privire de ansamblu europeană

Pentru ca oamenii să fie sănătoși, trebuie să se hrănească. Pentru aceasta, alimentele trebuie să fie disponibile în cantități adecvate, de o calitate corespunzătoare, la prețuri accesibile și suficient de variate pentru a acoperi toate nevoile nutriționale necesare unei vieți active și sănătoase. Securitatea alimentară reflectă modul în care societățile garantează că fiecare cetățean are posibilitatea de a-și îndeplini aceste nevoi¹.

Opusul securității alimentare este insecuritatea alimentară, care este înțeleasă ca fiind rezultatul unor procese sociale și economice ce duc la lipsa disponibilității alimentelor. Această problemă este o preocupare globală, inclusiv în țările occidentale. Potrivit rezultatelor unui sondaj global realizat de FAO (Organizația pentru Alimentație și Agricultură a Națiunilor Unite), în 2020, una din trei persoane nu avea acces la alimente sănătoase și nutritive. În cel mai recent raport al său, GNAFC (Rețeaua Globală Împotriva Crizelor Alimentare) observă că insecuritatea alimentară este în creștere la nivel mondial din 2017. Pandemia de COVID-19 a agravat această situație, inclusiv în țările care sunt, de obicei, mai puțin afectate de malnutriție, precum statele membre ale UE, în special în regiunile Mediteraneană, Europa Centrală și de Est. Între 2018 și 2020, un total de 59,7 milioane de persoane au suferit de insecuritate alimentară moderată până la severă pe întreg continentul european. Mai mult, în 2019, chiar în interiorul UE, s-a estimat că peste treizeci de milioane de persoane nu își permiteau o masă de calitate o dată la două zile, reprezentând 6,7% din populație.

Factorii care contribuie la sărăcia alimentară variază în funcție de context. În țările în curs de dezvoltare, problemele sunt legate de toate cele patru condiții tradiționale—disponibilitatea, accesibilitatea, utilizarea și stabilitatea alimentelor. În schimb, în țările dezvoltate, problemele alimentare sunt în principal asociate cu condițiile economice, transformarea sărăciei într-un fenomen multidimensional și utilizarea corespunzătoare a alimentelor. În națiunile prospere, problemele alimentare nu rezultă dintr-un deficit al resurselor disponibile, ci din distribuția inegală a acestora. Acest fenomen este cunoscut sub denumirea de „paradoxul lipsei în abundență” (Campiglio și Rovati,

¹Summitul Mondial al Alimentației din 1996 a stabilit că Securitatea Alimentară există atunci când toți oamenii, în orice moment, au acces fizic și economic la alimente suficiente, sigure și hrănitoare pentru a-și satisface nevoile alimentare și preferințele alimentare pentru o viață activă și sănătoasă. Această definiție larg acceptată subliniază natura multidimensională a securității alimentare, cuprinzând nivelul și stabilitatea accesului și disponibilității alimentelor, precum și adecvarea utilizării alimentelor și a stării nutriționale.

2009²), unde anumite segmente ale populației nu pot accesa resurse suficiente pentru subzistență, în ciuda abundenței de alimente din mediul lor.

Există situații sociale de marginalizare care au consecințe similare în toate țările, astfel încât insecuritatea alimentară poate varia ca intensitate și număr de persoane afectate, dar nu diferă în esență în ceea ce privește natura problemei. Există gospodării și grupuri de vârstă expuse constant riscului, precum mamele izolate, ceea ce poate duce la probleme precum stagnarea creșterii și subponderalitatea copiilor. Evenimente precum războiul din Ucraina, care determină creșterea inflației și a prețurilor alimentelor în toată Europa, afectează capacitatea oamenilor de a-și achiziționa hrana, punând o presiune sporită asupra gospodăriilor cu venituri reduse. În esență, insecuritatea alimentară este, fundamental, o problemă socio-economică.

2. Dreptul la hrană

Ca răspuns la aceste situații de inegalitate, a apărut conceptul de „drept la hrană”. Acesta este definit de CESC (Comitetul pentru Drepturi Economice, Sociale și Culturale, un organism al ONU) astfel: „Dreptul la o alimentație adecvată este realizat atunci când fiecare bărbat, femeie și copil, singur sau în comunitate cu alții, are acces fizic și economic, în orice moment, la hrană adecvată sau la mijloacele necesare pentru a o procura”³”

Deși discuțiile despre Dreptul la Hrană datează de mult, în ultimii ani, dreptul fiecărei persoane de a avea acces la alimente sănătoase și nutritive a fost reafirmat tot mai mult, în conformitate cu dreptul la nutriție adecvată și dreptul fundamental al fiecărei ființe umane de a nu suferi de foame. În 2015, Națiunile Unite au adoptat Agenda 2030, al cărei al doilea obiectiv este „Dezvoltare durabilă – Zero Foame până în 2030”, având ca scop ambițios eliminarea foametei la nivel global până în 2030.

Fig. 4 Logo ONU ODD 2 (Obiectivul de Dezvoltare Durabilă 2 - Foamete Zero)

² Campiglio L., Rovati G. (2009). Sărăcia alimentară în Italia: prima investigație cantitativă și calitativă. Guerini e Associati, Milano.

³ Comitetul ONU pentru Drepturi Economice, Sociale și Culturale (CESC), Observația generală nr. 12: Dreptul la o alimentație adecvată (Art. 11 din Pact), 12 mai 1999, disponibil la: <https://www.refworld.org/docid/4538838c11.html>.

“Dreptul la hrană” este diferit de “dreptul de a fi hrănit”. Este dreptul de a fi hrănit cu demnitate și fără a crea dependență. Nevoile individuale ar trebui și pot fi satisfăcute prin eforturi proprii și prin utilizarea resurselor individuale și colective, ceea ce înseamnă că fiecare persoană trebuie să aibă condițiile necesare pentru a produce hrană și/sau pentru a o achiziționa, incluzând accesul la pământ, semințe, apă, bani, piețe și altele.

Dreptul la hrană este un drept inclusiv, care nu doar garantează un aport minim de calorii și nutrienți, ci și toate elementele nutriționale necesare unei vieți active și sănătoase, împreună cu mijloacele pentru a le obține integral. Este un drept uman interdependent, interconectat și indivizibil de alte drepturi umane, precum sănătatea, educația, viața, apa, locuința, informația etc. În mod esențial, este un drept nenegociabil.

3. Dincolo de Europa: Conceptul de suveranitate alimentară

Aproximativ în aceeași perioadă cu Summitul Mondial al Alimentației al FAO din 1996, mișcarea globală a țăranilor și oamenilor din mediul rural, Via Campesina, a declarat că Suveranitatea Alimentară este condiția fundamentală pentru o adevărată Securitate Alimentară și că Dreptul la Hrană poate fi instrumentul prin care aceasta poate fi realizată (Document WFS 96/3, FAO, Roma, 1996). Astăzi, suveranitatea alimentară este recunoscută în legislația națională și internațională, deși cu anumite limitări (de exemplu, acapararea terenurilor).

Conform Declarației Nyeleni din 2007, „Suveranitatea Alimentară este dreptul popoarelor la hrană sănătoasă și adecvată din punct de vedere cultural, produsă prin metode social juste, ecologic sănătoase și sustenabile, precum și dreptul lor colectiv de a-și defini propriile politici, strategii și sisteme pentru producția, distribuția și consumul de alimente.”⁴ Își propune să transfere controlul asupra sistemului alimentar de la corporații și instituțiile de piață (care în prezent au o putere puternică asupra acestuia) către populațiile locale, care produc și consumă aceste produse alimentare. Suveranitatea alimentară este în general văzută ca un concept care promovează un model alternativ de agricultură și pescuit, comerț și politici de piață prin practici care asigură **siguranța și durabilitatea. alimente** pe termen lung, atât din perspectiva sănătății, cât și din perspectiva mediului.

În timp ce conceptul de suveranitate alimentară nu este lipsit de critici, el ilustrează faptul că pot exista și alte abordări ale sistemelor alimentare locale și globale, subliniind alte principii decât urmărirea profitului. După cum vom vedea în capitolul următor, conceptul de hrană durabilă se aliniază cu scopul de a face hrana accesibilă cât mai multor oameni într-o manieră justă din punct de vedere social și responsabil din punct de vedere ecologic.

⁴ Nyéleni. (2007). *Declaration of Nyéleni*. Retrieved from <https://nyeleni.org/IMG/pdf/DeclNyeleni-en.pdf>

Exercițiu 3: Crearea campaniei – Creșterea gradului de conștientizare cu privire la dreptul la hrană

Cerințe preliminare	Înțelegerea de bază a dreptului la hrană și a problemelor legate de insecuritatea alimentară. Puține cunoștințe despre strategiile de comunicare și campaniile de conștientizare a publicului.
Timp	2 ore
Instrumente	Computer cu conexiune la internet Hârtie, markere sau instrumente digitale pentru proiectarea imaginilor
Obiective	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pentru a dezvolta creativitatea, abilitățile de comunicare și implicarea societății în abordarea unor probleme sociale importante. 2. Încurajați elevii să se gândească la dreptul la hrană și la insecuritatea alimentară.

Instrucțiuni

1. Muncă de grup sau personală: crearea campaniei

Veți lucra în grup sau singur (în funcție de instrucțiunile profesorului dvs.) pentru a concepe o campanie de conștientizare concentrată pe un aspect specific al dreptului la hrană. Exemple de teme: Combaterea foametei, Accesul la alimente sănătoase și de calitate, Reducerea risipei alimentare, Acces egal la nutriție pentru toți...

2. Orientări pentru campanie: Fiecare grup (sau student) are sarcina de a crea următoarele componente pentru campania sa:

- **Slogan:** Un mesaj scurt și de impact care reflectă tema principală a campaniei tale.
- **Vizual:** Un afiș, un videoclip sau alte forme de media vizuală care transmit mesajul campaniei într-un mod clar și captivant.

3. Prezentări la clasă:

Fiecare grup (sau elev) își va prezenta campania în fața clasei. Prezentarea trebuie să includă: sloganul, un element vizual, explicația motivului pentru care ar trebui să ne implicăm în această problemă și justificarea alegerii acestui proiect de sensibilizare.

4. Votarea pentru cea mai impactantă campanie:

După ce toate grupurile își vor prezenta campaniile, veți vota pentru campania pe care o considerați cea mai impactantă.

EXTRA

1. Lecturi suplimentare

Documente generale:

- ✓ Ce este schimbarea climatică? Un material realizat de Națiunile Unite, care reprezintă o introducere bine structurată și plăcută despre subiectul schimbărilor climatice: <https://www.un.org/en/climatechange/what-is-climate-change>
- ✓ „Starea securității alimentare și nutriției în lume 2023” de Organizația pentru Alimentație și Agricultură a Națiunilor Unite – o actualizare privind progresul global către atingerea obiectivelor de eliminare a foametei și a tuturor formelor de malnutriție <https://www.fao.org /3/CC3017EN/online/CC3017EN.html>
- ✓ „Omul și Mediul: O perspectivă generală” de Nico Stehr – O istorie a relațiilor schimbătoare dintre om și natură, precum și a percepției omului asupra acesteia.
- ✓ „Un adevăr incomod” de Davis Guggenheim – Un documentar care sensibilizează opinia publică despre poluare și schimbările climatice cauzate de om.
- ✓ „Les algues vertes (Algele Verzi)” de Pierre Jolivet – Un film francez ce ilustrează efectele agriculturii industrializate și utilizării pesticidelor și insecticidelor în Bretania.
- ✓ „Ce este schimbarea climatică? | Start Here” de Al Jazeera English, un videoclip YouTube de șapte minute care explică elementele de bază ale schimbărilor climatice: <https://www.youtube.com/watch?v=dcBXmj1nMTQ>

Organizații non-profit:

- ✓ Greenpeace: Oferă articole despre schimbările climatice și despre daunele provocate de om asupra mediului. Se implică în lupta împotriva distrugerii ecosistemelor și a utilizării combustibililor fosili la nivel global: <https://www.greenpeace.org/international/>
- ✓ Oxfam International: Publică resurse despre schimbările climatice, dezastrea naturale și inegalitățile alimentare, promovând în același timp justiția socială: <https://www.oxfam.org/en>
- ✓ Friends of the Earth Europe: Militează pentru justiție socială și de mediu, precum și pentru un acces egal la resurse, prevenind totodată dezastrea ecologice.: <https://friendsoftheearth.eu/>
- ✓ Food and Agriculture organization of the United Nations: O agenție specializată a Națiunilor Unite care coordonează eforturile internaționale de combatere a foametei: <https://www.fao.org/home/en>

Documentare:

- ✓ Securitatea alimentară - o dilemă în creștere - Un documentar de 30 de minute care abordează viitorul agriculturii, producția alimentară, precum și preocupările legate de sustenabilitate și suveranitate: <https://www.youtube.com/watch?v=wu7PjKawjwI>
- ✓ Impactul omului asupra mediului : O listă de redare cu videoclipuri scurte care pun la îndoială consecințele activității umane pe planeta noastră: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLL4ByIaW73wgSuZyfdxJUnhhOjDanFteu>
 - Alte videoclipuri de la National Geographic despre schimbările climatice pot fi găsite aici: <https://education.nationalgeographic.org/resource-library-climate-change/>

2. Glosar

FAO: Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (FAO) este o agenție specializată a Națiunilor Unite care coordonează eforturile internaționale de combatere a foametei și de îmbunătățire a nutriției și securității alimentare.

Green Deal: Pactul Verde European, aprobat în 2020, este un set de inițiative politice ale Comisiei Europene, având scopul principal de a face Uniunea Europeană neutră din punct de vedere climatic până în 2050.

HLPE: Panelul de Experti la Nivel Înalt privind Securitatea Alimentară și Nutriția, un grup științific stabilit de Națiunile Unite pentru a oferi îndrumări și recomandări de politici pe teme de securitate alimentară și nutriție.

ONU: Organizația Națiunilor Unite (ONU) este o organizație interguvernamentală care are ca scop declarat menținerea păcii și securității internaționale, dezvoltarea relațiilor prietenoase între națiuni, promovarea cooperării internaționale și armonizarea acțiunilor națiunilor.

WWF: Fondul Mondial pentru Natură (WWF) este o organizație internațională non-guvernamentală cu sediul în Elveția, fondată în 1961, care activează în domeniul conservării sălbăticiilor și reducerii impactului uman asupra mediului.

3. Mulțumiri

Suntem recunoscători lui Agathe Bausson, Quentin Giret, Jeremiah Lahesa Vega și Xavier Rodrigues, de la POUR LA SOLIDARITÉ-PLS, pentru contribuția lor utilă la scrierea acestui modul.

4. Bibliografie

Burlingame, B., Dernini, S. (Eds.). (2010). *Diete sustenabile și biodiversitate: Direcții și soluții pentru politici, cercetare și acțiune.* Lucrările Simpozionului Științific Internațional *Biodiversitate și Diete Sustenabile Unite Împotriva Foametei*, Divizia pentru Nutriție și Protecția Consumatorului, FAO. Disponibil la <https://www.fao.org/3/i3004e/i3004e.pdf>

Campiglio L., Rovati G. (2009). *La povertà alimentare in Italia: prima indagine cantitativa e calitativa*. Guerini e associati, Milano.

Clark, MA, Springmann, M., Hill, J., Tilman, D. și Fraser, H. (2020). Emisiile sistemului alimentar global ar putea împiedica atingerea obiectivelor de 1,5° și 2°C privind schimbările climatice. *Science*, 370(6517), 705-708. Preluat de la: <https://www.science.org/doi/full/10.1126/science.aba7357>

Comisia Europeană (2020), *Pachetul Climă și energie*, preluat de la https://climate.ec.europa.eu/eu-action/climate-strategies-targets/2020-climate-energy-package_en

Parlamentul European (4 mai 2023), *Pacte Vert : la voie vers une UE durable et climatique neutru*, preluat din [https://www.europarl.europa.eu/news/fr/headlines/society/20200618STO81513/le-pacte-vert-pour-une-ue-durable-et-climatiquem-ent-neutre?at_campaign=20234-Green&at_medium=Google Ads&at_platform=Search&at_creation=Sitelink&at_goal=TR_G&at_audience=le_pacte_vert&at_topic=Green_Deal&gclid=CjwKCAjwu4WoBhBkEiwAojNdXpCvZ7Kaob7oRW2TUIHehMCNF7eWFodNvBd6mesL8MZm2GnvnP42QxoCzjcQAvD_Bw](https://www.europarl.europa.eu/news/fr/headlines/society/20200618STO81513/le-pacte-vert-pour-une-ue-durable-et-climatiquem-ent-neutre?at_campaign=20234-Green&at_medium=Google%20Ads&at_platform=Search&at_creation=Sitelink&at_goal=TR_G&at_audience=le_pacte_vert&at_topic=Green_Deal&gclid=CjwKCAjwu4WoBhBkEiwAojNdXpCvZ7Kaob7oRW2TUIHehMCNF7eWFodNvBd6mesL8MZm2GnvnP42QxoCzjcQAvD_Bw)

Eurostat (2021), *Incapacité a s'offrir un repas comportant de la viande, du poulet ou du poisson (ou un équivalent v  g  tarien) un jour sur deux - enqu  te EU-SILC*, extras din <https://bit.ly/3yBDp10>

FAO (2021), *Starea securității alimentare și a nutriției în lume 2021. Capitolul 2 securitatea alimentară și nutriția în întreaga lume*, preluat de la <https://bit.ly/3t3y1T2>

FAO (2021), *Starea securității alimentare și nutriției în lume 2021. Anexa 1a: Tabele statistice pentru capitolul 2.* preluat de la: <https://bit.ly/3zx2uvs>

GNAFC (2021), *Raport global privind crizele alimentare. Analiză comună pentru decizii mai bune*, preluat de pe <https://bit.ly/3DssUkp>, p.19.

Gonzalez Fischer C., Garnett T. (2016) *Plates, pyramids, planet. Dezvoltări în orientările naționale privind dietele sănătoase și sustenabile – o evaluare a stării actuale.* Organizația pentru Alimentație și Agricultură a Națiunilor Unite (FAO) și Rețeaua de Cercetare pentru Climă Alimentară de la Universitatea Oxford. Poate fi accesat la: <https://www.fao.org/3/I5640E/i5640e.pdf>.

HLPE. (2020). *Securitate alimentară și nutriție: construirea unei narațiuni globale către 2030 (Raportul nr. 15)*. Grupul de experți la nivel înalt pentru securitatea alimentară și nutriție al Comitetului pentru securitatea alimentară mondială. Preluat de la: <https://www.fao.org/3/ca9731en/ca9731en.pdf>

HLPE (septembrie 2020), *Impactul COVID-19 asupra securității alimentare și nutriției: dezvoltarea unor răspunsuri politice eficiente pentru a aborda pandemia de foamete și malnutriție*, preluat de la <https://bit.ly/2WDQKbQ>, p.4.

Katz D., Meller, S. (2014), *Can We Say What Diet Is Best for Health?* Revizuirea anuală a sănătății publice; 35:1, 83-103, preluat de la <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/24641555/>

Nyeléni . (2007). *Declarația lui Nyéléni*. Preluat de la <https://nyeleni.org/IMG/pdf/DeclNyeleni-en.pdf>

Oxfam Franța (15 septembrie 2022), *Vers une augmentation croissante du nombre de « réfugiés climatiques »*, preluat din <https://www.oxfamfrance.org/migrations/vers-une-augmentation-croissante-du-nombre-de-refugies-climatiques/>

Oxfam International, *Changement climatique : cinq catastrophes naturelles qui demandent une action d'urgence*, extras din <https://www.oxfam.org/fr/changement-climatique-cinq-catastrophes-naturelles-qui-demandent-une-action-durgence>

Sechier T., (13 octombrie 2022), *Près de 70% des animaux sauvages ont disparu en 50 ans, d'après le WWF*, France bleu, extras din <https://www.francebleu.fr/infos/environnement/69-des-animaux-sauvages-ont-disparu-en-50-ans-d-apres-le-wwf-1665637844>

Simon F., (7 septembrie 2023), *La prochaine Commission se concentrera sur la mise en œuvre des politiques climatiques, un haut fonctionnaire de l'UE* , Euractiv , extras din <https://www.euractiv.fr/section/energie-climat/news/la-prochaine-commission-se-concentrera-sur-la-mise-en-oeuvre-des-politiques-climatiques-selon-un-haut-fonctionnaire-de-lue/>

The Economist (2020), *Global Food Security Index* , preluat de la <https://bit.ly/2V3AUab>

Comitetul ONU pentru Drepturi Economice, Sociale și Culturale (CESCR) (12 mai 1999), *Comentariul General nr. 12: Dreptul la o hrană adecvată (Art. 11 din Pact)* , preluat de la: <https://www.refworld.org/docid/4538838c11.html>

Programul Națiunilor Unite pentru Mediu și Panelul Internațional de Resurse (2010). *Evaluarea impacturilor asupra mediului ale consumului și producției: produse și materiale prioritare - Rezumat* . <https://wedocs.unep.org/20.500.11822/8572> .

Van Dooren C., Marinussen M., Blonk H. și colab. (2014), *Explorarea ghidurilor alimentare bazate pe valori ecologice și nutriționale: O comparație a șase modele alimentare*. Politica alimentară, Vol. 44. <https://doi.org/10.1016/j.foodpol.2013.11.002>

WWF Germania și WWF Food Practice. (2020, august). *Îmbunătățirea NDCS PENTRU SISTEME ALIMENTARE: RECOMANDĂRI PENTRU FACTORI DE DECIZI*, preluat de la https://wwfint.awsassets.panda.org/downloads/wwf_ndc_food_final_low_res.pdf